

3. KORA ÚJKOR

Egyetemes történelem

A földrajzi felfedezések okai és következményei: a portugál és spanyol felfedezések, a korai gyarmatosítás, a világkereskedelem kialakulása

A korai kapitalizmus: árforradalom; a manufaktúrák, bankok és tőzsdék kialakulása. A vállalkozói réteg szélesedése, a jobbágyság és nemesség átalakulása: a rendiség felbomlása, polgárosodás. Centrum és periféria az európai munkamegosztásban.

Magyarország helyzete az európai munkamegosztásban a 16-17 században.

Luther és Kálvin fellépése, a protestáns egyházak megszerveződése, elterjedésük és kulturális hatásai Európában és Magyarországon.

Vallási konfliktusok és vallásbékék a 16.században

Ellenreformáció, katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon

Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk.

Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.

Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék.

Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.

A török hódoltság kora - Magyarország a 16-17. században

A mohácsi csata közvetlen előzményei, a csata és következményei. A kettős királyválasztás és a kettészakadt ország.

Buda török kézre kerülése, az ország három részre szakadása.

A várháborúk kora, az új végvárrendszer kialakulása

A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban.

A Hódoltság jellemzői

Az Erdélyi fejedelemség etnikai, vallási összetétele és politikai helyzete: viszonylagos önállósága, államszervezete

Reformáció, ellenreformáció és katolikus megújulás a három részre szakadt Magyarországon

Rendi és abszolutista konfliktusok, országegyesítő törekvések a 16-17 században a három országrészben: a tizenötéves háború és a Bocskai szabadságharc; Bethlen Gábor fejedelemsége és szerepe a harmincéves háborúban; Rákóczi

György fejedelemsége; Zrínyi Miklós pályafutása; a Wesselényi-féle összeesküvés és Thököly Imre kuruc fejedelemsége.

A török kiűzése Magyarországról: Buda visszafoglalása és az elhúzódó háborúk, karlócai béke.

Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság.

Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő.

Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai béke.

Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.

A felvilágosodás kora

A felvilágosodás: a világkép megváltozása (tudományos gondolkodás, társadalomkép, közgazdaságtan). A

felvilágosodás államelméletei

A brit alkotmányos monarchia kialakulásához vezető út, és **az alkotmányos monarchia működésének jellemzői**

Az USA kialakulása és alkotmánya, a prezidenciális köztársaság rendszerének működése

A Francia forradalom és hatásai. **Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata** és a felvilágosodás államelméletei A jakobinus diktatúra és következményei

Napóleon uralma, háborúi és bukása. A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség Európája

Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, census, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség

Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon

Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata.

Topográfia: Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.

Magyarország a 18. században

Magyarország integrálása a Habsburg Birodalomba. Központosító törekvések és a társadalom ellenállása

A Rákóczi-szabadságharc: okai, céljai, menete, fordulópontjai és a szatmári béke.

Magyarország újranevesítése és újranevesítése

A felvilágosult abszolutizmus céljai és reformjai: Mária Terézia és II. József uralkodása

Fogalmak: kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.

Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.

Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása.

Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.

4. AZ ÚJKOR

Az új eszmék és az iparosodás kora

Az ipari forradalom első hulláma: textilipar, közlekedés, gyáripár. Az ipari forradalom hatásai, urbanizáció.

Új eszmék: liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus, szocializmus

Az ipari forradalom második hulláma: kutatás és fejlesztés, elektronika és vegyipar, gyár és futószalag.

Társadalmi és környezeti hatások

Fogalmak: liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus, szocializmus, reform, ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció

Személyek: James Watt, Thomas Edison, Henry Ford, Karl Marx

Topográfia: Manchester, New York

A reformkor

A politikai élet színterei: a rendi országgyűlés és a megyerendszer a reformkorban

A reformkor fő kérdései: a magyar nyelv ügye, jobbágycézés és a polgári alkotmányosság kérdése. Széchenyi és Kossuth programjai, vitája.

Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, közteteherviselés, jobbágycézfelszabadítás, örökváltság.

Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Ganz Ábrahám.

Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.

Topográfia: Pest-Buda.

A forradalom és szabadságharc

A pesti forradalom és az áprilisi törvények

A szabadságharc főbb eseményei: harc a dinasztiaival és a nemzetiségekkel, tavaszi hadjárat, Függetlenségi nyilatkozat, a szabadságharc leverése

Fogalmak: márciusi ifjak, sajtószabadság, cenzúra, áprilisi törvények, népképviselői országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség, honvédség, Függetlenségi nyilatkozat.

Személyek: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau.

Kronológia: 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése.

Topográfia: Pákozdi, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.